

PLA ESPECIAL D'ORDENACIÓ I PROTECCIÓ DE LA RUTA DELS FARS

Equip tècnic redactor:

Sr. Josep Antoni Aguiló Ribas
Biòleg, Cap de Servei de Medi Ambient
(Direcció tècnica)

Sr. Antoni Reynés Trias
Coordinador de la Unitat de Pedra en Sec i Senderisme

Sr. Miguel Àngel Salvà Capó
Tècnic Grau Mitjà de la Unitat de Pedra en Sec i Senderisme

Document per aprovació inicial

Doc. 3 Programa d'actuacions

Consell de Mallorca

III. PROGRAMA D'ACTUACIONS

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. ACTUACIONS GENERALS.....	5
2.1. Delimitació del camí	5
2.2. Senyalització	5
2.3. Neteja	8
2.4. Treballs forestals.....	8
2.5. Rehabilitació dels camins.....	10
3. ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ I MANTENIMENT	13
3.1. Neteja	14
3.2. Manteniment del camí	14
3.3. Conservació i revisió dels elements de senyalització.....	14
3.4. Tractament de la vegetació:	14
3.5. Conservació dels elements propis i associats al camí	14
3.6. Conservació i manteniment de les infraestructures	14
3.7. Conservació dels elements d'interès artístic, històric, etnològic, marítim i pesquer.....	14
4. DIVULGACIÓ	15
4.1. Pla de comunicació i difusió de la ruta	15
4.2. Eines de participació ciutadana	16
4.3. Formació	16

1. INTRODUCCIÓ

La Ruta dels Fars té els següents objectius:

- Potenciar el desenvolupament local sostenible.
- Facilitar el gaudi del medi natural a persones de qualsevol condició o circumstància personal o social.
- Facilitar i promoure uns ús responsable no motoritzat i sostenible del medi natural, com a mitja per donar a conèixer el medi natural, el paisatge, el patrimoni etnològic, el patrimoni marítim i pesquer i el patrimoni històric.
- Implantar la gestió sostenible del patrimoni viari i integrar els aspectes d'oci, socials i culturals amb els mediambientals i les activitats econòmiques.
- Contribuir a la protecció i conservació dels camins que formen part de la ruta, del patrimoni històric, etnològic i marítim associat i del seu entorn mediambiental.
- Potenciar el senderisme com activitat saludable i apte per a la major part de la població.
- Incrementar l'oferta senderista del Consell de Mallorca incorporant nous municipis a la seva xarxa.
- Ordenar l'espai afectat per Ruta dels Fars d'acord amb les directrius establertes per la Llei de camins públics i rutes senderistes de Mallorca i Menorca, el Pla Territorial Insular de l'illa de Mallorca i altres instruments de planificació.
- Establir les mesures de protecció i conservació del patrimoni viari que conforma la ruta, del seu entorn natural i rural i dels elements del patrimoni històric, artístic, etnològic, marítim i pesquer que formen part del recorregut i del seu entorn de protecció.
- Garantir la seguretat dels usuaris.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, el Pla estructura el conjunt d'actuacions previstes pel seu desenvolupament d'acord amb els següents documents:

1) Programa d'actuacions. Comprèn la definició del marc general d'actuacions i d'intervencions a la Ruta de la Pedra en Sec amb la seva quantificació econòmica.

2) Projectes tècnics. Instruments executius i de desenvolupament dels treballs prevists en el programa d'actuacions. S'ajustaran als requisits tècnics mínims que s'adjunten als corresponents annexos. El promotor serà el Consell de Mallorca i en ells es

detallaran les intervencions i les actuacions que s'han de realitzar, així com els terminis d'execució.

3) Programa de gestió. Estableix els mecanismes de gestió de la Ruta de Pedra en Sec, d'acord amb l'Estudi Econòmic i Financer (document IV del Pla), per desenvolupar el que estableix el Pla Especial i el Programa d'Actuacions de la Ruta de Pedra en Sec.

2. ACTUACIONS GENERALS

Conjunt d'actuacions necessàries per delimitar i habilitar l'itinerari, d'acord amb el traçat recollit en els plànols del Pla Especial de la Ruta dels Fars.

2.1. Delimitació del camí

S'entén per delimitació l'acte formal d'assenyalar els límits d'una propietat. Aquesta delimitació serà imprescindible en aquells casos en què la Ruta dels Fars travessi propietats de titularitat privada per camins sense parets, marges o reixes que constitueixin fites clares, així com en els camins de nova creació.

L'acte de delimitació i fitació serà realitzada pel Consell de Mallorca en els camins de la seva propietat. Així mateix, el Consell de Mallorca col·laborarà amb els ajuntaments en aquells camins que siguin de la seva titularitat, d'acord amb el vigent *Código de Derecho Civil* espanyol, aprovat pel Reial decret de 24 juliol de 1889, i la Llei 7/85 *Reguladora de Bases de Régimen Local*.

2.2. Senyalització

La senyalització dels camins públics i d'ús públic que conformaran la ruta es basarà en elements verticals, evitant la senyalització amb pintura sobre roques, marges o altres elements del camí. Com a norma general aquesta senyalització ha d'oïr al criteri de discreció, eficàcia i neteja i ha d'ésser suficient per a guiar una persona sense experiència. Els senyals han de ser vàlids en els dos sentits de la marxa.

S'utilitzaran senyals direccionals per guiar al senderista (pals direccionals i balises); senyals d'avertiment per tal d'avisar de la presència de senderistes als conductors, de l'existència d'algun possible perill per a la seguretat dels senderistes, o alguna prohibició o norma específica; i senyals interpretatius (panells i cartells) que informaran sobre el recorregut, la normativa aplicable, els comportaments aconsellats i els telèfons i adreces d'interès.

Els criteris generals per col·locar i ubicar els senyals són:

- Bifurcacions i encreuaments amb possibilitat de confusió.
- Zones amb possibles dreceres que pugin ésser perjudicials per al patrimoni construït, la fauna, la flora o la seguretat dels senderistes.
- En trams llargs sense canvis de sentit o encreuaments per tal de confirmar que el senderista es troba a l'itinerari correcte.
- Entrada i la sortida dels nuclis de població.
- Creuaments amb carretera o trams en que l'itinerari coincideix amb una carretera.
- Altres indrets de perill o d'interès.

En els trams en que la ruta discorre per dintre d'espais naturals protegits (parc natural) la senyalització haurà d'integrar la seva identitat corporativa.

Al llarg de l'itinerari s'utilitzaran els tipus de senyals definits a l'annex I i que es divideixen en les següents categories:

■ Senyals direccionals:

- Balises: pals de fusta de secció quadrangular i d'una altura total de 120 cm. Han de dur la següent informació:
 - Les bandes de color identificatives del sender.
 - Fletxes de direcció.

Se situen com a senyals de confirmació de l'itinerari i en punts d'encreuament on l'itinerari principal es troba poc definit.

- Pals direccionals: pals de fusta de secció quadrangular complementats per una o diverses fletxes també del mateix material. El pal té una altura de 220 cm.

Les dimensions de la fletxa són de 19 x 60 cm i contenen la següent informació:

- Les sigles identificatives del sender.
- El punt de destinació, de color negre i amb lletres gravades per incisió sobre la fusta.
- La distància i el temps aproximat de recorregut.

Se situen a principi i a final de cada etapa, en encreuaments de camins ben definits.

■ Senyals d'advertiment:

- Senyals d'advertiment per a senderistes: pals de fusta de secció quadrangular i cartells informatius de 30x40 cm. La informació que contenen està lligada a aspectes de seguretat, respecte al medi o recomanacions d'ús del camí. A la part superior, aquests cartells portaran el logotip de la Ruta dels Fars, l'escut del Consell de Mallorca i l'escut del municipi on se situa.
- Senyals d'advertiment per a conductors: pals d'alumini de 3 metres d'altura i cartells informatius d'alumini reflectants de 60x90 cm.

■ Senyals interpretatius:

- Panells informatius: combinacions de dos pals de fusta de secció quadrangular i de 250 cm d'altura, amb un cartell informatiu de 120 x 120 cm. Els panells informatius inclouen la següent informació mínima:
 - Mapa topogràfic amb el traçat de l'etapa o variant.
 - Llegenda amb el contingut del mapa topogràfic.
 - Distàncies, desnivells i temps de recorregut.
 - Perfil del recorregut
 - Grau de dificultat.
 - Punts d'interès al llarg de l'etapa.
 - Mapa general de l'illa de Mallorca amb la Ruta dels Fars.
 - Recomanacions, normes de comportament i obligacions dels senderistes (prohibició de fer foc ...).
 - Informació de contacte .
 - Logotips de la Ruta dels Fars, del Consell de Mallorca i del municipi per on discorre l'etapa.

- Altres informacions d'interès i logos de entitats relacionades, també inclourà el telèfon d'emergències (112).
- Els idiomes en que es donarà la informació serà català, castellà, anglès, francès i alemany.

Els panells informatius es col·loquen al principi i al final de cada etapa, als nuclis urbans i als punts singulars.

En els panells que es situïn dintre d'espais naturals o Punts d'Interès Geològic es podrà informar sobre els seus valors o característiques així com de les amenaces existents, especialment els incendis forestals.

o Panells d'advertència: es col·locaran indicacions de risc d'incendi forestal per aquells vials que travessin terreny forestal amb risc d'incendis forestals alt, molt alt i extremadament alt, en aquestes indicacions s'inclouran recomanacions de prevenció d'incendis forestals i recomanacions per fer front a un possible incendi forestal, d'acord amb la legislació vigent.

■ Espai urbà:

- o Senyals direccionals: se situaran senyals metàl·lics de 30 cm X 70 cm amb forma de fletxa aprofitant per a situar-les estructures ja existents, sempre que sigui possible. Tindran la següent informació mínima:
 - Les sigles identificatives del sender.
 - El punt de destí de color blau fosc i amb lletres serigrafiades.

2.3. Neteja

Retirada de deixalles i escombraries que es puguin trobar al camí.

2.4. Treballs forestals

S'entenen per treballs forestals tots els necessaris per aconseguir controlar, netejar i eliminar la vegetació que pugui impedir o dificultar el pas per un camí o la visibilitat en trams propers a les carreteres. Aquesta neteja ha de tenir a més la finalitat de delimitar amb claredat l'itinerari, evitar incendis, la proliferació de dreceres i augmentar la seguretat dels usuaris. Aquests treballs consistiran en:

Regeneració d'àrees degradades. Es tracta de recuperar aquelles superfícies de terreny ubicades al camí que per diversos motius

hagin sofert processos de degradació. Les tasques consistiran en l'eliminació d'elements aliens i la recuperació de l'entorn mitjançant sèmbras de plantes autòctones.

Eixerçada. Eliminació de la vegetació herbàcia i arbustiva del camí i el seu entorn. Aquesta tasca es realitzarà amb criteris conservadors i selectius i s'utilitzaran tècniques manuals o amb maquinària que produeixi un tall net. S'evitarà l'eliminació excessiva de la vegetació per tal de prevenir l'increment de l'erosió i la proliferació de dreceres.

Queda expressament prohibit la utilització d'herbicides per netejar les voreres dels camins. La crema dels residus forestals s'evitarà sempre que sigui possible i es considera prioritària la biotrituració o el trasllat de les restes a centres de recollida selectiva per la seva posterior utilització com a biomassa o compost.

Retirada d'arbres. Es retiraran els arbres caiguts sobre el camí o que dificultin el pas. Així mateix, es retiraran les branques que envaeixin el camí i dificultin el pas.

Prèviament a l'execució d'aquestes actuacions s'haurà de comunicar, amb la suficient antelació, el començament dels mateixos al Servei de Gestió Forestal i Protecció del Sòl de la Direcció General de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic, a l'efecte de:

- Comprovar l'adequació a la normativa ambiental existent.
- Donar avís a l'Agent de Medi Ambient de la zona de l'inici i abast dels treballs.
- Comprovar la interacció amb altres actuacions que es portin a terme per part de la Conselleria de Medi Ambient.

Per a la realització d'aquestes actuacions es prendran les mesures establertes pel *Decret 125/2007, de 5 d'octubre, pel qual es dicten normes sobre l'ús del foc i es regula l'exercici de determinades activitats susceptibles d'incrementar el risc d'incendi forestal*.

S'haurà de procedir a la retirada de les restes vegetals generades per la tala d'arbrat (si escau) en un termini màxim de 10 dies. Totes les demés restes vegetals generades s'hauran de retirar en un termini màxim de 20 dies des de la seva generació, d'acord amb la normativa vigent (Decret 101/1993, de 2 de setembre, pel qual s'estableixen noves mesures preventives en la lluita contra els incendis forestals).

De manera general, sempre que sigui possible, durant les tasques d'adequació dels camins es respectaran els exemplars de garballó (*Chamaerops humilis*) i d'altres espècies endèmiques i rares.

2.5. Rehabilitació dels camins

La conservació en bon estat dels fermes, els marges de sosteniment, els sistemes de drenatge, els tancaments i els altres elements annexes a la ruta, constitueix un objectiu del Pla Especial de la Ruta dels Fars. Aquest manteniment ha de permetre garantir les adequades condicions de seguretat de l'itinerari i contribuir a la conservació dels valors etnològics que tenen d'aquests camins.

D'acord amb el seu interès, la restauració o la rehabilitació de marges, parets seques i d'altres elements de pedra associats al camí es realitzarà respectant la tècnica en que foren construïts i quan sigui necessària l'aportació de pedra, aquesta tindrà preferentment característiques litològiques similars a les del lloc on es troben ubicats o dels marges o parets ja existents a l'entorn proper.

La restauració i la rehabilitació de marges actuals i empedrats, i també la recuperació dels elements associats, es realitzarà d'acord amb la tipologia tradicional.

2.6 Camins i elements accessoris:

L'adequació d'un nou camí vendrà determinat per la necessitat de donar major seguretat als usuaris o d'evitar trams asfaltats, allà on no existeixi un camí alternatiu que compleixi els requisits necessaris per a formar part d'una ruta senderista. La creació de camins alternatius es prioritària quan l'itinerari coincideix amb una carretera i quan el nou camí discorre en paral·lel a aquesta es disposaran les mesures de seguretat necessàries.

Marges: se'n construiran de nous en aquells indrets on siguin necessaris per anivellar el ferm, proporcionar major seguretat als senderistes o per a contenir els terrenys adjacents al camí. Per a la seva construcció s'utilitzarà la tècnica de pedra en sec i els materials i acabats seran semblants als dels altres marges de la zona.

Baranes: se situaran baranes en els indrets on, pel seu desnivell, existeixi perill per al senderistes, així mateix se'n podran situar per a protegir el medi natural, en indrets de fragilitat elevada o per a evitar la proliferació de dreceres. Aquestes baranes seran de

fusta tractada, de fusta tractada i corda, de metall o combinant aquest materials.

Proteccions: en aquells espais on l'itinerari discorri al costat de carreteres amb gran densitat de trànsit o aquest pugui ésser perillós per als senderistes se situaran proteccions laterals, d'acord amb el que estableixi l'organisme competent i que en tot cas garanteixin la seguretat de vianants i vehicles.

Barreres: formades per barres o peces llargues de fusta espaiades, per a la seva rehabilitació o nova construcció se respectarà la tipologia tradicional.

Tancaments: la delimitació del camí amb la disposició de tancaments tindrà com a finalitat garantir la seguretat dels senderistes i la convivència entre els usos ramaders i agrícoles amb l'existència de la ruta. Aquests tancaments podran ésser del següent tipus.

- Parets: es construiran d'acord amb les tipologies tradicionals i adaptant-se a les ja existents en el seu entorn.
- Reixa: en entorn rural es farà servir reixat de tipus ramader i els pals seran sempre de fusta. La reixa ha de permetre el pas de la fauna i evitar la pèrdua de ramat.
- Mixta.

2.7 Actuacions en sòl urbà

Quan la ruta discorre per sòl urbà es preveu la col·locació de senyalització amb les característiques ressenyades a l'apartat 2.2, i la creació de voravies en els trams on el trànsit rodat suposi un perill pels senderistes.

2.8 Creació de noves infraestructures

Al llarg de la Ruta dels Fars es construiran noves infraestructures destinades a assegurar la conservació del medi natural i a facilitar el trànsit, la seguretat i el gaudir de la ruta per part dels senderistes.

A continuació se'n descriuen les principals:

- *Miradors:* es preveu la creació de nous espais des d'on gaudir del paisatge en indrets especialment significatius, tots ells

inclouran els elements de seguretat adients.

- *Ponts*: se'n podran situar en indrets on el pas per la llera d'un torrent suposi algun risc o impediment pels excursionistes.

- *Passarel·les*: Per motius de seguretat es preveu la seva construcció on el camí coincideixi amb carreteres o amb vials potencialment perillosos per els senderistes i no sigui possible altres alternatives.

- *Refugis*: al llarg del recorregut de la ruta es podran ubicar refugis amb la funció d'assegurar l'allotjament, la manutenció i l'aprovisionament dels senderistes. Els refugis podran ser, alhora, punts d'informació i centres d'interpretació de la Ruta dels Fars o del seu entorn.

Aquests refugis podran ser propietat del Consell de Mallorca, d'altres administracions o de propietat particular, en aquest últim cas la seva inclusió a la Ruta de Pedra en Sec se realitzarà d'acord amb un conveni entre els particulars i el Consell de Mallorca i d'acord amb criteris de qualitat.

- *Punt de recollida selectiva de residus*: s'habilitaran en aquelles zones que és considerin necessàries, produint el mínim impacte visual possible. Estaran formats per contenidors en funció del tipus de residus i una estructura de fusta exterior.

2.9 Recuperació d'elements d'interès històric, artístic, etnològic, marítim i pesquer

Al llarg de la ruta es poden trobar diferents elements d'interès històric, artístic, etnològic, marítim i pesquer, que proporcionen un valor afegit a l'itinerari. Per aquest motiu es preveu la cooperació amb els particulars i altres administracions competents per a la recuperació i manteniment d'aquells que queden inclosos dins l'àmbit del pla especial.

3. ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Per tal de garantir la preservació del conjunt s'estableixen tasques de manteniment del camí i de la zona d'influència en el projecte executiu d'actuacions i en el programa de gestió de la Ruta dels Fars.

Aquest manteniment inclourà per una banda tasques de caràcter periòdic i per altra part feines puntuals, atenent als problemes que es puguin produir a cada moment i d'acord amb els sistemes de seguiment i control definits a l'apartat 12.2 de la Memòria - document I –, ambdues tasques es realitzaran en coordinació amb el titular del camí.

Es realitzaran tasques de control de tota la ruta per tal de comprovar el seu estat, fer el seguiment d'impactes i establir mesures correctores.

Les principals actuacions periòdiques són:

3.1. Neteja

Comprèn la retirada de deixalles i residus.

3.2. Manteniment del camí

Conservació i millora del ferm del camí, per evitar que es produeixin problemes d'erosió a causa de les pluges, el pas dels usuaris o altres usos de l'itinerari.

3.3. Conservació i revisió dels elements de senyalització

Comprèn la revisió, la reposició i el tractament periòdic dels diferents elements de senyalització del camí; balises, pals direccionals, fletxes, senyals complementaries i panells informatius.

3.4. Tractament de la vegetació:

Se seguiran els criteris exposats en el punt 2.4.

3.5. Conservació dels elements propis i associats al camí

Manteniment de marges, tancaments i altres elements.

3.6. Conservació i manteniment de les infraestructures

Manteniment de les infraestructures i equipaments de la ruta.

3.7. Conservació dels elements d'interès artístic, històric i etnològic

La conservació dels elements d'interès artístic, històric, etnològic, marítim i pesquer que preveu el Pla Especial de la Ruta dels Fars ha de comportar la seva consolidació i ha de contribuir a minimitzar l'impacte que pugui produir l'ús de la ruta sobre els elements més sensibles. Així mateix i quan sigui el cas n'ha de garantir el gaudir en correctes condicions de seguretat.

4. DIVULGACIÓ

Tindrà com a finalitat:

- Donar a conèixer el contingut a la ruta entre els possibles usuaris i a la població local.
- Sensibilitzar als usuaris i a la població local envers dels valors intrínsecs de la ruta (patrimonials, naturals i culturals).

Per tal d'assolir aquests objectius es duran a terme un conjunt d'actuacions, dirigides a posar en valor el patrimoni de la ruta, i que consistiran en:

4.1. Pla de comunicació i difusió de la ruta

- Campanyes d'informació, divulgació i sensibilització de la població, a través de la difusió en els diferents mitjans de comunicació (premsa, radio, televisió i xarxes socials).
- Foment d'accions formatives i de sensibilització a les escoles mitjançant la creació de material didàctic per a les escoles.
- Creació d'una oferta específica per a escolars en col·laboració amb el Programa d'Educació Ambiental del Departament de Sostenibilitat i Medi Ambient del Consell de Mallorca.
- Creació de guies i la seva difusió en format digital.
- Creació d'exposicions sobre els valors de la ruta.
- Creació d'una oferta de visites guiades.

4.2. Eines de participació ciutadana

Creació d'un Consell Assessor format per representants de l'Administració i dels col·lectius d'usuaris, representats en entitats o associacions, el qual es reunirà periòdicament amb l'objectiu de millorar i adaptar la ruta a les necessitats dels usuaris.

4.3. Formació:

- Realització de cursos de formació per guies i altres professionals relacionats amb la ruta, relatius als seus valors patrimonials i culturals.
- Creació de cursos per a no professionals relatius als valors patrimonials i culturals relacionats amb la ruta.

- Creació de programes específics destinats a la conservació de les tradicions populars a l'entorn de la ruta.

Aquestes actuacions es quantificaran a l'apartat 2 del document IV (Estudi Econòmic i Financer) d'aquest Pla.

Palma, en data de la signatura electrònica

Equip redactor:

Sr. Josep Antoni Aguiló Ribas
Cap de Servei de Medi Ambient. Departament de Sostenibilitat i Medi
Ambient.

Sr. Antoni Reynés Trias
Coordinador de la Unitat de Pedra en Sec i Senderisme. Departament de
Sostenibilitat i Medi Ambient.

Sr. Miguel Àngel Salvà Capó
Tècnic Grau Mitjà del Departament de Sostenibilitat i Medi
Ambient

Programa d'actuacions - SEFYCU 2933403

Podeu accedir a aquest document en format PDF - PAdES i comprovar la seva autenticitat a la Seu Electrònica utilitzant el codi CSV següent:

URL (adreça a Internet) de la Seu Electrònica:

<https://cim.sedipualba.es/>

Codi Segur de Verificació (CSV):

K7AA PTEF 7FUQ CTKQ 9P3U

En aquesta adreça podeu obtenir més informació tècnica sobre el procés de signatura, així com descarregar les signatures i segells en format XAdES corresponents.

Resum de signatures i/o segells electrònics d'aquest document

Petjada del document per al signant	Text de la signatura	Dades addicionals de la signatura
	Miguel Angel Salva Capo Tècnic grau mitjà Medi Ambient	Signatura electrònica - FNMT-RCM - 06/07/2022 8:28 MIGUEL ANGEL SALVA CAPO
	Antoni Reynés Trias Coordinador de Pedra en Sec i Senderisme	Signatura electrònica - FNMT-RCM - 06/07/2022 9:01 ANTONIO REYNES TRIAS
	Josep Antoni Aguiló Ribas Cap de Servei de Medi Ambient	Signatura electrònica - FNMT-RCM - 06/07/2022 9:07 JOSE ANTONIO AGUILO RIBAS